

Khi các sự kiện trên thực địa tại Biển Đông giữa 2015 đang nóng lên với “chiến lược đả kích” và sự xuất hiện trở lại của giàn khoan HD981, thì mặt trận chiến khác đang mạnh mẽ bùng nổ. Đó là cuộc chiến thông tin và tuyên truyền của Trung Quốc, mà đặc biệt là các tên “Tam chướng chiến pháp”.

Trong sự kiện giàn khoan HD981 năm 2014, chiến lược này thể hiện qua bốn kênh khác nhau bao gồm cả pháp lý, tâm lý, truyền thông và học giả. Khảo sát lại bài học năm 2014 và thảo luận cho 2015 là mục đích của bài viết này. Qua đó, chúng tôi lập luận rằng, mục đích thành công của “tam chướng chiến pháp” của Trung Quốc còn phụ thuộc vào nhiều yếu tố, nhưng điểm mà các nước ASEAN và Việt Nam cần tận dụng để tạo ưu thế ngôn luận bằng một chiến lược “hiệp đồng binh chủng” trong mặt trận thông tin.

“Tam chướng chiến pháp”

“Tam chướng chiến pháp” (còn được gọi là “ [Ba mặt](#)

[trận](#)

[địa Warfar](#)

[es](#)

”) của Trung Quốc

đ

ể các Ủy ban Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc và Ủy ban Quân sự Trung ương đưa ra

[tên năm 2003](#)

,

Học thuyết này

định hình một chiến thuật hữu hiệu giúp cộng đồng quốc này nắm thế chủ động trong những cuộc “chiến tranh thông tin”

. Mục đích

nhằm đẩy ngược sức ép đối luận về phía đối phương.

Theo

[Bản báo cáo thường niên của Bộ Quốc Phòng Mỹ năm 2011](#)

**,
học thuyết này có nội hàm bao gồm: một trận tâm lý, một trận truyền thông và một trận pháp lý.**

Một trận tâm lý (Psychological Warfare), bao gồm các hoạt động ngấm chèn, đe dọa, gây rối loạn nhằm làm tê liệt khả năng chống trả của đối phương. Đây được xem là một trận chủ chốt trong học thuyết, và cũng là một trận được sử dụng linh hoạt tốt cả các công cụ về chính trị

. Nó bao gồm các bài phát biểu ở

nhịu cấp, trong quan hệ song phương và đa phương, các công cụ kinh tế (gián tiếp thông qua hoạt động của các công ty quốc doanh hoặc trực tiếp trong phát triển kinh tế, cấu trúc kinh tế) và trong một số trường hợp có cả các hoạt động quân sự nhằm mục tiêu răn đe (như các cuộc tập trận, phô trương công nghệ quân sự, diễu hành quân đội

v.v

).

Dựa trên sự linh hoạt và đa dạng trong việc

sử dụng nhiều công cụ

chính sách,

một trận này không chỉ tác động đến khả năng ra

quyết định trên lĩnh vực chính trị, mà còn ảnh hưởng

đến cả các lĩnh vực ngoại giao, kinh tế

hay

qu c phòng.

Th hai là m t tr n truy n thông (Media Warfare). M c tiêu c a m t tr n này

nh m đ n các ho t đ ng tuyên truy n gây nh h ng lên s nh n th c c a công chúng trong n c và qu c t . M c tiêu là

t o nên các lu ng đ lu n ng h quan đ i m c a chính ph Trung Qu c, đ ng th i gây nhi u t t c các quan đ i m trái chi u. M t tr n này đ c th c hi n tri t đ v đ i n i thông qua s ph i h p các ph ng ti n truy n thông đ i chúng và chính sách đ óng m

thông tin c a chính ph Trung

ng.

Và cu i cùng, trên m t tr n pháp lý (Legal Warfare).

Theo đó,

Trung Qu c s đ ng ph i h p c lu t qu c gia và lu t qu c t đ t o n n t ng “h p pháp” cho các ho t đ ng th c đ a

đ ng th i làm suy y u c s pháp lý trong các ho t đ ng nh m đ p tr c a đ i ph ng.

Tháng 1 n m 2005, gi i quân s Trung Qu c l i cho xu t b n tài li u v [100 tr ng h p nghiên c u](#) cho m i lo i hình trong ba m t tr n nói trên, nh m đ nh h ng ng đ ng th c ti n cho h c thuy t đ c đ ra ba n m tr c

. Sau h n 10 n m hoàn thi n đ n h c thuy t “ba m t tr n” trong v n đ c ô l p đ o ài Loan

Trung Qu c hi n nay đã chuy n h ng sang áp đ ng t i

B
i n công, và đ c bi t đ y m nh t n công trên c ba m t
tr n (truy n thông, tâm lý và pháp lý).

Nói m t cách ng n g n, c
ba m t tr n đ u đ c ho ch đ nh m t k ho ch
t ng

th, h tr l n nhau và tri n khai đ ng lo t trong cùng
m t th i đ i m đ đ t hi u qu tác đ ng t i đ a trên m t
tr n thông tin.

S kiện giàn khoan HD 981: b n m t tr n ra quân
Trong s kiện h đ t trái phép giàn khoan n c s au
HD981 h i tháng 5/2014, Trung Qu c ng đ ng h c
thuy t “ Tam ch ng chi n pháp ” v i nhi u đ i m phát
tri n m i.

V m t phát ngôn c p Nhà n c, ng o i phát ngôn c a
Trung Qu c, bà Hoa Xuân Oánh liên t c bác b nh ng
thông tin chi ti t do chính ph Vi t Nam cung c p v i
truy n thông qu c t . Phát bi u này k t h p v i nh ng
bài phát bi u c a ng o i đ ng đ u V Biên gi i và các
v n đ đ i đ ng c a B Ngo i giao Trung Qu c Âu
D ng Ng c T nh

đ

□

nh n m nh r ng
chính ph Vi t Nam đã gây h n tr c và đ m va tàu
ch p pháp c a Trung Qu c g n 560 l n. Ngay sau đó,
Th tr ng Ngo i giao Trung Qu c Tr n Qu c Bình
(8/5)

và

T ng tham m u tr ng Quân Gi i phóng Nhân dân
Trung Qu c Phòng Phong Huy (13/5)

kh ng đ nh

[Trung Qu c](#)
[không ch u nh](#)

ng

ng

bị vạ vạ n đạ giàn khoan HD981

**Bên lậ Hội nghậ Bậ trậng Quậ phòng ASEAN (20/5), đậ
n lậ t**

**Bậ trậng Quậ phòng Trung Quậ Thậng Vậ Toàn
tuyên bị vậ Bịn ôn**

g.

**ậ cậ đậ nguyên thậ, Chậ tậch Trung Quậ Tập Cậ
Bìn (21/5)**

**đậ lên tậng vậ chậ trậng “hoà bìn” cậ Trung Quậ
trên Bịn ôn**

**tậ Hội nghậ Thậng đậnh vậ phậ hậ hành đậng và
cậng cậ lòng tin ậ chậ Á (CICA) ậ Thậng Haậ.**

**Nhậng bậ cậ đi này đậ
nhậ quán**

**góp phậ tậng cậng tác đậng trên mặt trậ tâm lý,
khậ các chậ thậ liên quan đậ rậ vào trậng thái cho
rậng khó có thậ ngậ chậ quyậ tâm cậ Trung Quậ**

**Song song vậ các hoậ đậng trên, Trung Quậ còn tích
cậ gây nhiậu loậ thông tin bậng cách phát đậng mặt
mặt trậ truyậ thông quy mô vậ sậ tham gia tậ các
phậng tậ thông tin đậ chúng trong nậ cậ cho đậ các
bậ pháp tuyên truyậ tậ nhậng đậ diậ ngoậ giao
cậ Trung Quậ ậ nậ ngoậ. Cách tuyên truyậ này
có nhiậu kênh, thậ hậ qua nhiậu hình thậ khác nhau.**

Tậ

**nhậng trang thông tin đậ nậ đậ đánh giá là có quan
đậ công kích nhậ Thậ báo Hoàn Cậ hoậ**

có

quan đậ

chính thậng

c a chính ph Trung Qu c nh Tân Hoa xã, Kinh Hoa thi báo, Nhân dân Nh t báo

Các đ i di n c a Trung Qu c t i các lãnh s quán, đ i s quán n n c ngoài c ng lên ti ng m nh m . C th , ngày 20/5, i bi n lâm thi S quán Trung Qu c Indonesia Lưu H ng D ng đã đ ng bài trên t Jakarta Post v i n i dung nh m gi i thích các quan đ i m “r t ki m ch ” c a chính ph Trung Qu c, đ ng thi công khai ch trích các hành đ ng “gây h n nguy hi m” c a chính ph Vi t Nam. n ngày 29/5, i s Trung Qu c t i M Thôi Thiên Kh i đã

[s đ ng ph ng v n trên kênh truy n thông qu c t CNN](#)

đ kh ng đ nh l n n a

l p tr ng c a Trung Qu c

, đ ng thi dùng quan h ngo i giao n n c l n – n n c l n đ “nh c nh ” thái đ “không phù h p” c a c M và Nh t B n – hai c ng qu c đ ng ch ng l i Trung Qu c nhi u nh t trong v n đ giàn khoan HD981.

Các bài vi t c a đ i s Trung Qu c t i Úc Mã Tri u Húc (đ ng trên t The Australian c a Úc ngày 13/6, đ i s Trung Qu c t i Nh t B n Trình V nh Hoa (đ ng trên t Yomiuri Shimbun c a Nh t ngày 17/6), đ i s Trung Qu c t i Thái Lan Ninh Phú Khôi (đ ng trên t Matichon c a Thái Lan này 23/6) có nhi u n i dung khác nhau, nh ng ch y u nh m vào các kênh truy n thông qu c t nh ng qu c gia có nh h ng trong khu v c và th gi i

K

t h p v i b máy truy n thông đ i chúng trong n n c, m c đích c a các hành đ ng này b o v các quan đ i m c a

B c Kinh

.
M t đi m khác c n nh n m nh, đó là s xu t hi n c a m t tr n h c gi - m t tr n không công b chính th c. H c gi đi cùng v i các nhà ng ai giao t o thành m t tr n thông tin nhi u chi u. Ch ng h n khi bài vi t c a i s Trung Qu c t i Úc v a đ ng, thì có ngay bài vi t h tr c a Giám đ c Trung tâm an ninh hàng h i thu c Vi n Nghiên c u qu c t Trung Qu c Tri u Thanh H i

.
Cùng ngày 20/5, TS. Ngô S T n, giám đ c Vi n Nghiên c u Nam H i c a Trung Qu c, đã cho đ ng bài tr l i ph ng v n trên h ãng tin qu c t Deutsche Welle c a c v i n i dung t ng t ,

[nh n m nh vào công hàm c a c Th t ng Ph m V n ng](#)

nh m t cách nh c l i tính “pháp lý” theo cách hi u c h u c a Trung Qu c (dù c ng đ ng h c gi và chính ph Vi t Nam đã nêu quan đi m chính th c v i th gi i v nh ng y u t không mang tính ràng bu c v pháp lý trong v n đ này).

Ch trong tháng 5/2014, Trung Qu c đã tri n khai đ ng lo t c ba m t tr n truy n thông, pháp lý và tâm lý . M t cu c chi n tranh truy n thông t ng l c đ c phát đ ng v i d lu n qu c t là đích đ n

.
Qua đó, Trung Qu c tìm cách kh ng ch toàn di n các kênh ngo i giao chính th c c p Nhà n c (kênh 1), đ ng th i vô hi u hoá kênh ngo i giao h c gi (kênh 2)

Phản ứng của Việt Nam

Ứng biến trên cả ba mặt trận, Việt Nam đã trở lại với Trung Quốc theo các con đường khác nhau. Ngày 11/5/2014, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã có bài phát biểu tại Hội nghị cấp cao ASEAN lần thứ 24 ở Myanmar về tình hình đang căng thẳng trên Biển Đông. Tiếp sau đó, ngày 21/5, Phó Chủ tịch nước CHXHCN Việt Nam Nguyễn Thị Doan đã có bài phát biểu tại diễn đàn CICA ở Thủ tướng Hội. Sau hai trở các phát ngôn chính thức cấp Nhà nước, các phái đoàn ngoại giao của Việt Nam đã đồng loạt sử dụng các kênh ngoại giao đa phương để truy cập tới lập trường.

Ngày 7/5, Việt Nam đã cho lập hành công hàm phản đối việc Trung Quốc hạn chế trái phép giàn khoan HD981 tại Liên Hợp Quốc. Ngày 20/5, phái đoàn thường trực của Việt Nam tại Geneva, Thủ Sứ đã gửi thông cáo chính thức trình bày đầy đủ các sự kiện xoay quanh giàn khoan HD981. Thông cáo đó gửi trực tiếp đến Văn phòng của Liên Hợp Quốc, các cơ quan truy cập thông quốc tế cũng như các tổ chức quốc tế đặt tại Geneva. Sau đó, [tại Hội nghị Liên hợp quốc lần thứ 15 về phi dõng và Luật biển](#) (từ ngày 27 - 30/5), Trưởng đoàn Việt Nam phát biểu để cấp đến các hành động gây căng thẳng của Trung Quốc và những thiệt hại do quốc gia này gây ra cho các hoạt động ngư nghiệp hợp pháp của ngư dân Việt Nam tại các ngư trường đánh bắt truy cập thặng. Ngày 28/5, tại Hội nghị Bộ trưởng lần thứ 17 của phong trào Không liên kết (NAM) tại Algeria, Thủ tướng Ngoại giao Việt Nam Hà Kim Ngọc có bài phát biểu để cấp nhợt tình hình giàn khoan HD981 vi phạm chủ quyền của Việt Nam, đồng thời [kêu gọi các quốc gia thành viên phong trào Không liên kết thể hiện tình đoàn kết và đóng góp cho hoà bình và ổn định ở Đông Nam Á](#).

Việt Nam còn liên tiếp tiếp các buổi họp báo quốc tế (7, 17, 23/5; 5,17/6) đồng thời kết hợp với nhiều hãng thông tấn quốc tế trong việc đưa tin về tình hình quanh khu vực giàn khoan. Bên lập Diễn đàn kinh tế Thế giới (WEF) tiếp chức tại thủ đô Manila (Philippines), Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã có bài trở lại phỏng vấn các hãng tin AP (Mỹ) và Reuter (Anh) về vấn đề Biển Đông với thông điệp mang tính cảnh báo đối với Trung Quốc rằng Việt Nam không đánh để chủ quyền thiêng liêng để đổi lấy “hoà bình hữu nghị vĩnh viễn”. Tiếp sau đó, Thủ tướng Ngoại giao Việt Nam Phạm Quang Vinh nhợt lập bản chốt sự việc Trung Quốc hạn chế trái phép HD981 với đồng đội diễn của các cơ quan truy cập thông tin giới như CNN (Mỹ), Reuters (Anh), Strait Times (Singapore), NHK (Nhật Bản).

Phong trào kết hợp giữa truyền thông và pháp lý qua sự xuất hiện của các đội sự của Việt Nam trên truyền thông quốc tế là một bước đi mới. Ngày 27/5, đội sự Việt Nam tại Indonesia Nguyễn Xuân Thu đã có bài viết trên tờ The Jakarta Post để phân tích những lập luận sai trái về Biển Đông của đội diên lâm thời đội sự quán Trung Quốc tại Indonesia Lưu Hồng Dũng nêu ra trong bài viết đăng ngay trước đó (20/5). Ngày 29/5, đội sự Việt Nam tại Mỹ Nguyễn Quốc Cường đã có buổi trả lời phỏng vấn của kênh truyền hình CNN nhằm trả lời đáp những luận điểm công kích của đội sự Trung Quốc tại Mỹ Thôi Thiên Khôi (21/5). Trong tháng 6/2014, lần lượt các đội sự Việt Nam ở Nhật Bản, Thái Lan và Úc cũng đã nhanh chóng có bài viết đáp trả các luận điểm vô căn cứ tống ng của các đội sự Trung Quốc. Các đội sự quán Việt Nam ở châu Âu, Nam Phi và nhiều quốc gia khác cũng phát huy kênh ngoại giao nhân dân. Nhiều hình thức khác nhau được thực hiện như Hội thảo quốc tế, tuần hành, biểu tình v.v

Trung Quốc

Việt Nam

Một trận tâm lý

Tổng Công ty Dầu khí Hải Dương Trung Quốc hậu đả trái phép giàn khoan HD981 (1/5)

Tập đoàn Dầu khí Việt Nam gọi thỏ phỏn đội (4/5)

Phát ngôn từ lãnh đạo cấp cao (8, 13, 20, 21/5)

Phát ngôn từ lãnh đạo cấp cao (11, 21, 27, 28/5)

Một trăn pháp lý

Số dòng luật của Trung Quốc

(Luật cấm đánh bắt hải sản từ 16/5 – 1/8; Thông báo từ Các Hội số Trung Quốc và

Số dòng Công ước Liên Hợp Quốc về Luật Biển (UNCLOS) và Tuyên bố vâng xướng các bên tr

Tuyên cáo lập trình gởi Liên Hợp Quốc (9/6)

Công hàm phản đối lưu hành trên Liên Hợp Quốc (7, 28/5)

Số dòng lịch trình Hội giám, Hội cãnh

Số dòng lịch trình Kiểm ng, Cảnh sát biển

Một trăn truy n thông

S d ng các đ n v tr y n thông trong n c đ gây nhi u thông tin

T ch c các cu c h p báo qu c t (7, 17, 23/5)

Khuy ch tr ng các l p u n c a c ng đ ng h c gi trong n c

K t n i quan đ i m gi a c ng đ ng h c gi trong n c và c ng đ ng h c gi qu c t

Bài vi t c a các đ i s Trung Qu c n c ngoài

Bài vi t ph n bi n c a các đ i s Vi t Nam

Tr y n t i các ho t đ ng tu n hành hoà bình c a ng i Vi t Nam n c ngoài

B n g 1: “Tam ch n g chi n pháp” c a Trung Qu c trong s ki n HD981 và ph n n g c a Vi t Nam

M t chi n thu t “hi p đ n g”

Vi t Nam đã c g n g t n d n g t i đa t t c các kênh ngo i giao đ khai thác tri t đ đ i m y u v pháp lý trong các tuyên b c a Trung Qu c.

Lý l

là l i th quan tr n g giúp Vi t Nam đ t đ c

s n g h

trên ngo i giao kênh 2 (kênh h c gi) và các ho t đ n g đ i ngo i nhân dân.

Nh n g k t qu ban đ u

cho th y

t i p c n

“

ph n n g linh ho t

”

c a Vi t Nam

đã có m t lan t a nh t đ n h. S lan t a này

không ch đ c đ y m n h trên ba m t tr n (ngo i giao, truy n thông và pháp lý), mà còn có

c t lỗi là

m t tr n h c thu t

.

S c m n h trên th c ti n có đ c t h c thuy t “ba m t tr n” c a Trung Qu c ch n g t đ c t m quan tr n g trong ph n g th c ph i h p gi a các c quan đ i n i và đ i ngo i , và gi a các c quan này v i c n g đ n g h c gi c a h . Vì th , đây c n g là th i đ i m c n

**thiết kế Việt Nam phát huy những kinh nghiệm
rút ra được**

trong sự kiến giải khoan

HD-

981

**; một khi đi tìm để chuyển từ một cách ứng phó cũ thành
sang**

một chiến lược phù hợp để ứng biến và dài hạn

**.
Một hình dung đơn giản nhất là sự liên kết giữa “các
nhà”**

**,
b**

**ao gồm nhà ngoại giao, nhà báo, học giả và Nhà nước
(theo ý nghĩa các cơ quan thẩm quyền với các sự kiện
diễn ra trên thực địa).**

Qua đó, Việt Nam có thể

**đúc kết và triển khai một “hợp đồng đa bên chung”
giữa các cơ quan truyền thông – ngoại giao – pháp lý và
học thuật**

**.
Quan trọng hơn cả với các nhà hoạch định chính sách,
một bài học từ sự kiến**

HD

**981 năm 2014 sự luôn là kinh điển: khi các sự kiện thực
địa càng nóng lên, thì “tam chung” hay “tổ chức
chiến pháp” từ phía Trung Quốc sự mở hết công suất.
Mục tiêu lớn nhất của Trung Quốc chính là thông điệp
trên một trăn thông tin, nhằm che phủ được những
hành động phi pháp trên thực địa. Đây cũng là những gì
chúng ta đã từng kiến từ đầu năm 2015 đến nay, và sự
còn tiếp tục chung kiến trong 6 tháng cuối năm**

. Theo sự

liên kết các tác nhân, cùng

thiết lập

một chiến lược phù hợp đang là bài toán cần xác định câu trả lời cần trong góc nhìn ngắn hạn, lâu dài.

--

TS Trưởng Minh Huy V, Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu Quốc tế **Việt Nam** tp
KHXH&NV

HCM

(SCIS)

, đồng thời là **Việt Nam** viên

Hội đồng giám sát hoà bình Thái Bình Dương

thuộc Diễn đàn Toàn Cầu Boston (www.bostonglobalforum.org).

ThS Lê Minh Tuấn, Nghiên cứu viên tại Trung tâm Nghiên cứu Quốc tế (SCIS),
Việt Nam KHXH&NV, Việt Nam Quốc gia TP.HCM.